

F R A M

U. B. BERGEN mandag 9. april 1945.

1611.16
Ms. 1568 I R 45

-0008000-

Foran seiren.

Storkrigen i Europa nærmer seg sin avslutning. Det tyske forsvar må gi etter på alle punkter og det vil da være spørsmål om uker når Tyskland er endelig beseiret, og dermed av alle landes tropper.

Vår berettigede og naturlige glæde over vinsten til oss i okupasjon og under rykket svind blodløst tilbake til oss, er ikke annet at for oss er tyskeres nederlag ikke så utydelig avslutningsdramatiske gynnelse. Det gjelder også den skarpe militære konfrontasjonen med tysk regjering med myngelhet til å få et mål som er et mål som vi vet fremfor alt ikke om tyke perte. Norge veller inn i et dødt land ved denne ordren. Det kan ledes til en rekke følgesakar som man ikke kan skje ved våpenmakten. Utgangspunktet skal ikke bli gitt på forhånd men den vil allikvel kunne komme til døde endring i politisk situasjon. Vi vil ikke bare bli krevet av demilitærert styrken, men også øvrige.

Vi må være forberedt på et logisk endring i Hjemmefronten. Vi må ikke gjøre en siste og øverste innsats i fridens kamp mot nazismen. Vi må ikke nødvendigvis gjøre det ved å få et faktisk opprør som ikke er ledet av en enhvers politikk, så han enten leverer krigsbyrde til andre, eller ved å føre selv et opprør på den ene sida i en krig til tross, så de tar kontroll over selve landet. Men selv en mislykket opprør vil føre med til løsningen av hovedproblemet, nemlig et egen nasjonalt begjennelsen til et langt og slitsomt kamp i meid og hjelpe hverandre i land og samfunn. Den nærmeste kilden til en slik løsning vil være oss overfor en rekke problemer i merrettet, virkelig folketilhets, kommunale, sosiale og rent politiske. Det vil naturlig bli like viktige der et opplegg alle sammen, og når det gjelder måten profileringen skal mases på, blir det rom for høyst ulike oppfatninger. Vi har ikke til dels selv enighet om midlene, ser noen fare som samfunnets og det politiske livs sundhet. Tvertimot, det er demokratietes berettigelse og muligheten at det når målet ved at forskjellige synspunkter befriker hverandre gjennom en fri diskusjon og at de seirende synspunkter blir en gjenstand for kritikk fra en lojal men våken opposisjon. Vi skal ikke ha noe diktatur her i landet, hverken et mindretallstyre, et flertall, men et, virkelig demokrati, et folkestyre. Om det er vi alle enige, og det er det som samler oss. På det punkt vil det ikke bli tålt noen unntak, selv om de blir krevd med de beste bensikker. Ingen skal være styrere uten de vi selv velger til. De statens og kommunenes politikk skal bestemmes av folket i valg, ikke ikke av tilfeldige menn eller grupper, selv om de har innløftet seg aldri så store fortjenester under kampen. Norges grunnlov skal i dagjen settes i kraft, og om nødvendig utbygges videre på den måten grunnloven selv foreskriver. Vi skal ikke lengre ha noen av forordninger "uten hensyn til grunnlovens bestemmelser".

Følger vi slike linjer i det komende politiske liv, vil vi ha alle muligheter for et positivt og fruktbart oppbyggingsarbeid, særlig vil det bli et nyttig samarbeide mellom oss som både er arene har vært hjemme i Norge og derfor har den bestefeling med det aktuelle oppgaver og muligheter vårt samfunn har og de som ikke samme årene har oppholdt seg i England og Amerika og på den måte har ikke sett følge den riyende utvikling, ikke minst i sosial henseende, som disse to demokratur har gjennomgått, mensom vi under den nazistiske mørklegging bare har fått slint lavvare over tilsvarende ivulog.

Politikken angår oss alle, og det er demokratiets styrke at den tar konsekvensen av det ved å gi oss alle inflytelse på styret av stat og kommune. Denne retten er det vår plikt å nytte oss av i større utstrekning enn vi gjorde før krigen, ikke bare ved å delta i valgene, men ved aktivt medlemsskap i politiske organisasjoner. Vær med å gjøre demokratiet til det det er ment å skulle være: et redskap for folkeviljen. Ethvert land har det styre det fortjener, la oss gjøre oss fortjent til et demokratisk.

+ + + + +

Vi har, særlig i den siste tid, hatt den glede å kunne konstatere at være militære hjemmestyrker er en maktfaktor som vi kan regne med og støtte oss til under den endelige befrielse. Den presisjon som de enkelte oppgaver har vært utført med har avtynt oss den største respekt. Vi vil i denne forbindelse bare nevne sprengningen av jernbanens administrasjonsbygning i Oslo hvor ved tyskerne ble påført ubotelig skade, mens ingen norske liv gikk tapt.

Både tyskerne og nasistene erkjenner den farlige utvikling og frykter nu hjemmestyrkene mere enn noe annet. De setter alt inn på å bli kvitt denne ubehagelige maktfaktor før oppgjørrets dag. Ved en intens propaganda i naziavisene søker nasistene å svært hjemmestyrkene i folkets øyne, særlig med den begrunnelse at sabotasjene bare skader sivile forsyninger og transporter. Men ingen god nordmann lar seg villede. Vi vil heller spenne livremmen ennu mere inn bare vi engang kan få ramm på fienden.

Som et ledd i avispropagandaen mot hjemmestyrkene har nasistene i Bærum den 17/3 innkalt 17 - 18 kjente nenn. Under vebnet vakt ble de forelagt og truet til å undertegne en erklæring av følgende innhold: "Uten hensyn til min politiske oppfatning tar jeg herved på det bestemteste avstand fra den sabotasje som nå er i ferd med å ødelegge vårt næringsliv og landets kommunikasjonsmidler. Metoder som sabotasje og snikmord kan få katastrofale følger for den norske sivilbefolkning. Det er bare egnet til å skape kaos og deimod fremme kommunistiske formål, noe som jeg som ansvarsbevisst nordmann ikke kan være med på."

Der finnes ingen unnskyldning for noen av dem som skrev under erklæringen. Vi skal huske på at hjemmestyrkene står under vår militære overkommando, og gjør sin plikt med livet som innsats. De tar en risiko som er større enn den soldaten tar på slagmarken. De har derfor rett til å forlange at vi alle som en gir dem vår moralske støtte uansett om det går ut over oss selv eller våre nærmeste. Det er derfor enhver nordmanns plikt hverken i skriftlig eller muntlig form å fremkomme med nedsettende bemerkninger om hjemmestyrkene. Vår parole må derfor være: Episoden fra Bærum må ikke gjenta seg. Må ikke etter innkallelse fra N.S. Blir du tvunget til å møte så må du ikke skrive under noen erklæring som varer dine egne landsmenn og som du vil føle som en sviendo skamplott ha le ditt liv. Husk vi er i krigens siste fase. Nasistene vet at oppgjøret står for døren og at dommen vil bli hård men rettferdig.

+ + + + +

Vær midt inne i den avgjørende fase i krigen og vi må regne med at tyskerne vil skjerpe sine anstrengelser for å få ramm på hjemmefronten. For alle nordmenn gjelder det derfor å være til det ytterste forsiktig med å gi tyskerne og nasistene noe spor å gå etter. Vi vil derfor innskjerpe at der i tiden fremover vises den ytterste forsiktighet. Betro deg ikke til noen om hva du arbeider med eller vet, uten at det absolutt nødvendig av hensyn til arbeidets utførelse. Vi må nu mer enn tidligere arbeide under parolen

"Vit ikke hya du vet".

Vår fiende nr. 2

er folkesnakket. Det er den lumskeste form for angiveri vi har. Og angi veri er det. Det vil være galt om folk som ved lettsindig snakk har bragt gode nordmenn i fengsler og konsentrasjonsleirer, - ja i enkelte tilfeller i døden, ikke blir trukket til ansvar etter krigen. "Illegalt arbeid og navn på aktive nordmenn må overhode aldri nevnes uten når det er nødvendig, og aldri til andre en den som skal ha nettopp den opplysning som det gjelder. Har du bragt noen i ulykke ved ikke å være forsiktig nok med dine uttalelser? Vokt deg i så fall ved for å gjøre det en gang til. Du gjør en stor innsats hvis du holder deg dette etterrettelig, selv arbeider aktivt i kampen mot folkesnakket, og får andre til å gjøre det. Det spiller liten rolle å fornærme noen av sine nærmeste i forhold til å forhindre at gode nordmenn bringes i ulykke. Påtal alltid folkesnakk.

+ + + + + +

Svensk intervensjon i Norge.

Spørsmålet om en vepnet svensk intervensjon i Norge i krigens sluttfase er i det siste kommet sterkt fram i den offentlige debatt i Sverige, i pressen og på annen måte. Bakgrunnen er dels de ødeleggelsjer og deportasjoner vi har sett et eksempel på i Finnmark og som kan komme til å bli gjenopptatt når som helst annet steds, kanskje i sterkt øket målestokk, dels den uhyggelige terror med massehenrettelser i de siste ukene. Også den kan komme til å fortsette, ja øke på når det bærer mot slutten og de tyske nazister gir seg desperasjonen i vold.

Det som gjør situasjonen særlig uhyggelig er at hele det tyske kapitulasjonsspørsmål er meget komplisert og svevende. Hitlerregimet vil ikke gi opp så lenge det er noen mulighet for å yte motstand, og det er ~~merket~~ ^{med} ~~med~~ ^{på} at selv når den tyske militærmakt er brutt ned og alle regulære operasjoner i Tyskland er opphört, vil partiets ledende menn sammen med SS-styrker fortsette en langvarig gerilja i de sørtske fjell. Så lenge dette pågår og det altså eksisterer en slags nazistisk tysk regjering, ja kanskje enda lenger, da det fare for at tyskerne i Norge vil bitte seg fast her og nekte å kapitulere. De må da nedkjempes av regulære styrker, og det er ikke godt å si hvor raskt norske og allierte tropper kan disponeres hit for et slikt formål. Operasjonen vil kreve en ganske stor ekspedisjonsstyrke som det vil ta tid å sette opp og transportere litt under den rådende knapphet på tonnasje osv.

Mens vi venter, kan situasjonen her bli ganske uhyggelig. Tyskerne kan i sin angst og sitt raseri komme til å løpe amok, gjennomføre en skjæpet terror overfor befolkningen og foranstalte ødeleggelsjer som kan legge store deler av vårt produksjonsapparat i grus og dermed sette hele vår eksistent som folk i fare gjennom årrekker framover. Situasjonen blir ikke synnerlig lysere om deler av de tyske styrker her nekter å lystre en desperat ledelses ordrer og Norge blir slagmark for en tysk borgerkrig. Det er naturligvis mulig at overgangen her kan bli mer smertefri vi vet jo bl.a. ikke hvordan spillet i siste runde blir lagt opp på kontinentet - men det er klart at vi må være forberedt på en sluttkrise som kan bli den verste under hele krigen.

Dette later det til at man på mange hold i Sverige er på det rene ~~med~~. Flere av de ledende avisene - med Dagens Nyheter og Göteborgs Handels- og Sjøfartstidning i spissen - hevder at Sverige må være beredt til å intervenere for å gjøre pinen så kort som mulig og hindre at tyske desperados trekker Norge med seg i dragsuget. Også fra flere framtredende personer til lignende synsmåter kommet til uttrykk. Biskop Aulén, som vel for tiden må ansees som den svenske kirkes talerør framfor noen, har i humanitetens navn tatt kraftig til orde for øket svensk beredskap med sikte på intervensjon i Norge hvis terroren fortsetter og økes og tanken har fått til-

slutning fra framskutte politikere som Fredrik Strøm og Ingve Fjord.

Bet syn man i Norge har på spørsmålet om en svensk intervensjon, kan sammenfattes slik:

1) Hvis den allierte overkommando finner en svensk innmarsj i Norge formålstjenlig og Sverige skulle være villig til å gå inn i krigen på denne måte, har vi selvsagt intet å bemerke. Det er den militære ledelsen som har oversikten og som også må ha avgjørelsene og ansvaret når det gjelder krigføringen. Vi kan bare lojalt akseptere avgjørelsene og følge de direktiver vi får, og må være glade for et hvert skritt som vil føde krigens.

2) Situasjonen kan bli slik at vi også ut fra umiddelbare norske interesser må ønske en svensk intervensjon. Det vil inntrefte hvis tyskerne akter å sette i verk omfattende ødeleggelsor av norske verdier, slik som i Finnmark, og/eller går til en ytterligere skjerpang av terroren mot befolkningen i form av massehenrettelser e.l. Situasjonen kan bli så desprat at det er å foretrekke at Norge igjen blir krigsskueplass framfor at terroren fortsetter uhindret.

3) Hvis Sverige intervererer, må det gjøre det med hele sin militære makt med sikte på en så rask avgjørelse som mulig, slik som styrkeforhold mellom den svenske hær og de tyske okkupasjonstropper i Norge nå er og operative forutsetninger forsvrig ligger til rette, er en rask avgjørelse innenfor sannsynlighetens grenser; man må også selv på tidspunkter da en regulær invasjon fra vestmaktene sine ikke kan gjennomføres, regne med støtte-opprasjoner av stor betydning fra vest, kl.a., med sjø- og luftstridskrefter, og med større aksjoner fra de norske hjemmestyrkars side. Med all den sympati vi må nære for en svensk frivillig-bevegelse, kan vi ikke ut fra en realistisk betraktning finne atden i de fleste tilfeller vil føre fram. Den vil kanskje i spesielle situasjoner kunne være en uodfull faktor, men under forhold man må regne med, vil den neppe kunne tilstrekkelig stor slagkraft til ut en avgjørelse oppnåes, og da kan de lett komme til å komplisere situasjonen og gjøre farene og vanskene for oss større.

4) Ikke minst viktig er det at svenske tiltak vil kunne være av stor preventiv betydning. Hvis tyskerne er klar over at svenskene vidtfalle i Norge om terroren overstiger en viss grense eller de gjennomfører ødeleggelsor i stor målestokk, kan allerede bevisstheten om det øve en sterke modererende innflytelse. De må veie mot hverandre hvilke fordeler de ut fra sine interesser vil ha ved å sette i verk sine ødeleggelsesplaner og hvilke farer de på den annen side utsetter seg for ved å framprovosere svensk intervensjon, og i allfall så langt som rasjonelle militære overvelser er avgjørende, vil svensk beredskap og svensk vilje til å gripe i under gitte omstendigheter virke bremsende på brutaliteten.

At enkelte her i Norge rent følelsesmessig har en slik innstilling at de finner svensk hjelp til frigjøringen lite smakelig, er en kjennsgjerning og en forståelig kjennsgjerning. Det er aldri morsomt å måtte hjelpe og komme i takknemlighetsgjeld. Men de situasjoner det her er tale om, er så alvorlige, de verdier som kan komme til å stå på spill, så ustøttelige, at den slags hensyn ikke kan komme til å spille noen rolle. Når enkelte overhodet fører dem fram, kan det bare komme av at de ikke har tenkt spørsmålet tilstrekkelig grundig igjennom og ikke er klar over hvilke overordentlig betydningsfulle realitetene det innebærer.

Advarsel fra norske hjemmestyrkef. + +

Våpen, ammunisjon og utstyr som kastes ned fra fly, tilhører de norske hjemmestyrker. Det er gode nordmanns plikt å gjøre hva de kan for å hind at disse våpen kommer fienden til gode. Gjem dem bort og si fra til gode nordmenn som kan ta vare på dem. Den som melder til tyskerne eller "norsk myndigheter om nedkasting av våpen, risikerer å bli trukket til ansvar etter militær lov. De som tilfølgeligvis måtte komme over hemmetige løp av våpen, ammunisjon eller utstyr som norske hjemmestyrker har skutt, skal holde seg unna og ikke nevne til et menneske hva de har sett.

+ + + + + + +